

Spis treści

Wprowadzenie	11
Czy język filmowy istnieje?	13
Wyodrębnienie i kodyfikacja filmowych środków wyrazu	14
Podstawy metodologiczne pracy oraz zakres materiału i sposób jego ujęcia	16
Dla kogo jest ten podręcznik?	18
Podziękowania	19
1. Operowanie przestrzenią i głębią kadru oraz przestrzenią pozakadrową	22
1.1. Dwuwymiarowa przestrzeń kadru	22
1.2. Trzeci wymiar przestrzeni kadru	30
1.3. Przestrzeń pozakadrowa	36
2. Formaty obrazu kinowego, telewizyjnego i wideo oraz ich rekadrowanie	38
3. Mocne punkty obrazu i ich wpływ na kompozycję kadru	42
3.1. Kompozycja kadru oparta na trójkącie	42
3.2. Kompozycja kadru oparta na złotej proporcji	44
3.3. Kompozycja oparta na optycznym lub geometrycznym środku kadru	45
3.4. Kompozycja kadru oparta na złotej spirali	46
3.5. Kompozycja kadru oparta na złotych trójkątach	49
3.6. Kompozycja kadru oparta na trójkątach prostokątnych równoramiennych	50
4. Rodzaje kompozycji kadru	51
4.1. Kompozycja zamknięta i otwarta	51
4.2. Kompozycja jedno-, dwu- i trzyplanowa	53
4.3. Kompozycja z dużą i małą głębią ostrości	53
4.4. Kompozycja oparta na tzw. liniach wiodących	53
4.5. Kompozycja diagonalna, horyzontalna i wertykalna	55
4.6. Kompozycja oparta na kształtach figur geometrycznych	57
4.7. Kompozycja centralna i boczna	57
4.8. Kompozycja symetryczna i asymetryczna	58
4.9. Kompozycja ciasna i luźna	59
4.10. Kompozycja jedno-, dwu-, trzy- i wielopunktowa	60
4.11. Kompozycja z ramą w ramie	60
4.12. Kompozycja z nieparzystą liczbą obiektów	61
4.13. Kompozycja formalna i nieformalna	62
4.14. Kompozycja z tzw. zburzeniem czwartej ściany	62

5. Podzielony ekran	63
6. Rodzaje planów	65
6.1. Plany dalekie	65
6.2. Plany średnie	67
6.3. Plany bliskie	68
7. Kadrowanie postaci	73
7.1. Portret	73
7.2. Plan dwójkowy	75
7.3. Plan trójkowy	78
7.4. Plan grupowy	79
8. Poziomy widzenia kamery	81
9. Zdjęcia podwodne i lotnicze	86
10. Kąty widzenia (nachylenia) kamery	88
11. Rodzaje obiektywów i ich wpływ na filmowaną przestrzeń	93
11.1. Obiektywy stałoogniskowe	95
11.2. Obiektywy zmiennoogniskowe	102
11.3. Obiektywy specjalne	102
12. Głębia ostrości obiektywu i odległość hiperfokalna	109
13. Rodzaje ostrości obrazu	113
14. Matryca światłoczuła kamery i inne technologie mające wpływ na jakość rejestrowanego obrazu	120
14.1. Matryca światłoczuła kamery	120
14.2. Rozdzielczość rejestrowanego obrazu	126
14.3. Rozpiętość tonalna rejestrowanego obrazu	128
14.4. Technologia obrazowania w szerokim zakresie dynamicznym	129
14.5. Przestrzeń barw oraz głębia bitowa koloru w rejestrowanym obrazie	132
15. Światło w filmie, telewizji i wideo – jego aspekty techniczne i funkcje artystyczne	135
15.1. Podstawowe pojęcia i miary stosowane w technice świetlnej	135
15.2. Temperatura barwowa światła i współczynnik oddawania barw	136
15.3. Specyfika światła słonecznego	138
15.4. Poprawna ekspozycja, obraz przeeksponowany i niedoeksponowany oraz tzw. trójkąt ekspozycji	139
15.5. Rodzaje oświetlenia wykorzystywane podczas realizacji zdjęć	142
15.5.1. Oświetlenie naturalne	142
15.5.2. Oświetlenie sztuczne	144
15.5.3. Pozostałe rodzaje oświetlenia stosowane na planie zdjęciowym	147
15.5.4. Specyfika oświetlenia planu zdjęciowego w technologii kluczenia chromatycznego	147
15.6. Światło twarde, miękkie i bezcieniowe	149
15.7. Klucze oświetleniowe	150
15.8. Rodzaje oświetlenia portretowego	151
15.9. Efekt flary i blikowania	153
15.10. Winietowanie	154

16. Lampy oraz modyfikatory światła stosowane na planie zdjęciowym	156
16.1. Podstawowe rodzaje lamp	156
16.2. Podstawowe modyfikatory światła	158
16.3. Kontrola intensywności światła lamp	160
17. Kompozycja kolorystyczna obrazu	162
17.1. Podstawy teorii koloru	163
17.2. Znaczenie kulturowe kolorów i ich wpływ na człowieka	167
17.3. Podstawowe funkcje koloru w filmie, telewizji i wideo	172
17.4. Podstawowe rodzaje kompozycji kolorystycznych obrazu filmowego, telewizyjnego i wideo	174
17.5. Kompozycje oparte na kontrastach kolorystycznych	177
17.6. Korekcja barwna i grading	179
17.7. Skonwencjonalizowane chwytły kolorystyczne	182
17.8. Koloryzacja i dekoloryzacja obrazu	184
18. Ruch obrazu	186
18.1. Ruch obrazu związany ze zmianą pozycji lub miejsca położenia kamery	186
18.1.1. Panorama	186
18.1.2. Jazda kamerowa	190
18.1.3. Rotacja	195
18.2. Ruch obrazu związany ze zmianą ogniskowej obiektywu kamery	196
18.3. Efekt paralaksy i efekt vertigo	199
18.3.1. Efekt paralaksy	199
18.3.2. Efekt vertigo	200
18.4. Zdjęcia poruszone jako środek wyrazu	201
19. Ruch obiektów w kadrze	204
19.1. Względność ruchu na ekranie	204
19.2. Ruch obiektów przy statycznej kamerze	206
19.3. Ruch obiektów podczas jazdy kamery	208
19.4. Kamera zespolona z ruchomym obiektem	212
20. Urządzenia umożliwiające ruch kamery i ich wpływ na charakter ujęć	213
21. Wpływ rodzaju obiektywu na ruch obiektów w kadrze	228
22. Szybkość obrazowania (tzw. klatkaż)	231
23. Płynność i poziom rozmycia ruchu w kadrze	233
24. Efekty wizualne oparte na ruchu obrazu	235
24.1. Ruch zwolniony, ruch przyspieszony oraz efekt zmiany szybkości ruchu	235
24.2. Ruch zatrzymany, fazowanie ruchu oraz efekt klonowania zamrożonej klatki	236
24.3. Ruch wsteczny	237
24.4. Zdjęcia poklatkowe oraz animacja ruchu kamery	237
24.5. Efekt unikania kuli	238
25. Fokalizacja	240

26. Ujęcia o funkcji informacyjnej i dramaturgicznej	243
26.1. Ujęcie wprowadzające (sytuujące)	243
26.2. Ujęcie łączące oraz pasaż	244
26.3. Ujęcie odsłaniające	245
26.4. Ujęcie ze wskazaniem	247
26.5. Ujęcie towarzyszące	248
26.6. Ujęcie statyczne	249
26.7. Długie ujęcie	249
26.8. Ujęcia wstawione (tzw. przebitkowe)	252
27. Technika ujęcie – przeciwujęcie (plan – kontrplan)	255
28. Punkty widzenia	260
28.1. Ujęcia obiektywne	260
28.2. Ujęcia subiektywne	261
28.3. Ujęcia pozornie subiektywne	263
29. Zasady kręcenia ujęć poprawnie łączących się w montażu	267
29.1. Zasada różnicy dwóch planów i/lub 30 stopni	267
29.2. Zasada nieprzekraczania osi 180 stopni	270
29.3. Zasada zachowania kierunku ruchu na ekranie	274
29.4. Zasada unikania „przeskoków” osób i rekwizytów na ekranie	277
30. Oś kontaktu wzrokowego w scenach dialogowych oraz w widowiskach estradowych	279
31. Oś akcji w scenach z ruchem obiektów oraz w widowiskach sportowych	290
32. Zmiana i łączenie ujęć w produkcjach jedno- i wielokamerowych	295
33. Długość ujęć i rytm montażowy	301
34. Popularne techniki łączenia ujęć i skonwencjonalizowane przejścia montażowe	306
35. Efekt morfingu i podwójnej (wielokrotnej) ekspozycji	317
36. Wizualne znaki przestankowe (interpunkcja ekranowa)	319
37. Sztuka montażu	329
37.1. Sensotwórcze walory montażu	329
37.2. Montaż ciągły i eliptyczny	331
37.3. Montaż równoległy i symultaniczny	335
37.4. Montaż retrospektywny i futurospektywny	336
37.5. Montaż analityczny i syntetyczny	338
37.6. Montaż dramaturgiczny i skojarzeniowy	338
37.7. Montaż polifoniczny i montaż lejtmotywu	339
37.8. Montaż pionowy i poziomy	339
38. Wizualne figury retoryczne	340
39. Techniki realizacji zdjęć	346
39.1. Produkcja jednokamerowa	346
39.2. Produkcja dwukamerowa	349
39.3. Produkcja wielokamerowa	350
39.3.1. Studio telewizyjne i jego wyposażenie	350
39.3.2. Wóz transmisyjny	356
39.3.3. Specyfika realizacji obrazu w systemie wielokamerowym	359

40. Technologie wirtualne w realizacji obrazu filmowego i telewizyjnego	365
40.1. Technologia kluczowania chromatycznego i luminancyjnego	365
40.2. Studio wirtualne (scenografia wirtualna 3D)	367
40.3. Studio XR	370
40.4. Obrazy generowane komputerowo	374
41. Immersja obrazu wideo	376
41.1. Wideo sferyczne	376
41.2. Wideo wolumetryczne (tzw. pole świetlne)	379
42. Napisy ekranowe	381
Zamiast zakończenia: współczesne style narracji wizualnej w filmie, telewizji i internecie	385
Aneks	387
Skorowidz rzeczowy	390
Skorowidz terminów angielskich	403
Literatura przedmiotu	411